

PIRMA DALIS

I

Kernas staiga pašoko, pakirdęs iš slogaus, neramaus miego, ir sukluso. Kaip ir visi persekiojamieji akimoju išsibudino, įsitempė ir pasiruošė bėgti. Sėdėjo lovoje nejudėdamas, liesu kūnu pasidavęs į priekį, ir svarstė, kaip galėtų išsigelbėti, jei laiptinė būtų užtvirta.

Kambarys buvo penktame aukšte. Vienintelis langas išėjo į kiemo pusę, bet už jo nebuvo nei balkono, nei kokios atbrailos, į kurią įsikibęs galėtum pasiekti laštaką. Taigi pasprukti į kiemą, regis, neįmanoma. Tegalėjai rinktis vieną kelią: koridoriumi iki palėpės, o iš ten — per stogą į artimiausią namą.

Kernas žvilgtelėjo į šviečiantį laikrodžio ciferblatą. Buvo kelios minutės po penktos. Kambarys tebeskendėjo prieblandoje. Tamsoje bolavo kitų dviejų lovų paklodės. Lovoje palei sieną knarkė lenkas.

Kernas tylutėliai išsluogė iš lovos ir pirštų galiukais priartino prie durų. Tą pačią akimirką vidurinėje lovoje sujudėjo vyriškis.

— Kas atsitiko? — sukuždėjo.

Nieko nesakydamas Kernas priglaudė ausį prie durų.

Vyriškis atsisėdęs rausėsi po savo mantą, kuri kabojo ant geležinės lovos galo. Blykstelėjo kišeninis žibintuvėlis, blausios

virpančios šviesos apskritime išniro apsilaupiusios rudos durys ir Kerno siluetas sušiauštais plaukais ir suglamžytais apatiniais. Jis stovėjo prikišęs ausį prie rakto skylutės ir klausėsi.

— Po velnių, sakyk, kas atsitiko? — sušnypstė vyras lovoje.

Kernas atsitiesė.

— Nežinau. Pabudau išgirdęs kažkokius garsus.

— Kažkokius! Tai kokius, kvaily?

— Ten, apačioje. Balsus, žingsnius ar dar ką.

Žmogus atsikėlė ir nutipeno prie durų. Žibintuvėlio šviesoje iš po gelsvų marškinių švytavo plaukuotos raumeningos kojos. Trumpam sukľuso. Paskui paklausė:

— Ar seniai čia gyveni?

— Du mėnesius.

— Ar kada buvo užgriuvusi policija?

Kernas papurtė galvą.

— Aha! Vadinasi, tau pasigirdo. Kartais pirstelėjimas pro miegus nuaidi lyg perkūno trenksmas.

Pašvietė žibintuvėliu Kernui į veidą.

— Turbūt tau dvidešimt, ne daugiau? Emigrantas?

— Žinoma.

— *Jesus Christus, co się stalo...* — staiga kertėje suaimanavo lenkas.

Vienmarškinis vyriškis atsuko žibintuvėlį jo pusėn. Iš tamšos išniro juodais barzdaplaukais apžėlusi išsižiojusi burna, iš po vešlių antakių sublizgo išsprogusios akys.

— Užsičiaupk, lenke, baik minėjęs tą savo Kristų, — sumurmėjo žibintuvėlio savininkas. — Jis seniai nebegyvas. Žuvo kaip savanoris prie Somos.

— *Co?*

— Štai, girdite? — Kernas puolė prie lovos. — Jie lipa laip-tais aukšty-n. Telioka vienas kelias — sprukti stogais!

Vyriškis ėmė suktis kaip vijurkas. Pasigirdo durų trinksėjimas ir prislopinti balsai.

— Velniai rautų! Išeikit! Lenkai, išeiikit! Policija!

Jis čiupo nuo lovos savo daiktus.

— Ar žinai kelią? — paklausė Kerną.

— Žinau, koridoriumi į dešinę ir iki galo. Ten, už kriauklės, aukštyn veda laiptai!

— Maukim!

Vienmarškinis tyliai atvėrė duris.

— *Matka boska!* — rypavo lenkas.

— Užsičiaupk! Neišduok mūsų!

Vyriškis uždarė duris ir juodu su Kernu pasileido siauru purvinu koridoriumi. Jie bėgo taip tyliai, kad girdėjo kapsint vandenį iš blogai užsukto čiaupo.

— Štai čia! — sukuždėjo Kernas, pasuko už kampo ir į kažką atsitrenkė.

Susvyravo, pamatė uniformą ir ketino sprukti atgal.

Tą pačią akimirką kažkas jam smogė per ranką.

— Stot! Rankas aukštyn! — sušuko balsas tamsoje.

Nuo smūgio į alkūnę Kerno kairė ranka nutirpo ir jo manta nukrito ant žemės. Vienmarškinis, regis, buvo pasiruošęs šokti į tamsą, iš kur girdėjosi balsas. Tačiau išvydęs revolverio vamzdį, kurį jam į krūtinę įrėmė antrasis pareigūnas, jis lėtai iškėlė rankas.

— Apsisukt! — paliepė balsas. — Stot prie lango!

Abu pakluso.

— Patikrink kišenes, — pasakė policininkas su revolveriu.

Antrasis pareigūnas iškratė nukritusius ant grindų drabužius.

— Trisdešimt penki šilingai, kišeninis žibintuvėlis, pypkė, lenktinis peilis, utinėjimo šukos, daugiau nieko.

— Jokių dokumentų?

— Pora laiškų ar raštelių...

— Ar pasų nėra?
— Nėra.
— Kur jūsų pasai? — paklausė pareigūnas su revolveriu.
— Neturiu, — atsiliepė Kernas.
— Na, žinoma! — policininkas vienmarškiniui įrėmė revolverį į nugarą. — O tu? Ar tavęs atskirai reikia klausti, kalės vaike?

Abu policininkai susižvalgė. Tasai be revolverio nusijuokė. Antrasis apsilaižė.

— Žiū, koks gražuoliukas! — lėtai košė žodžius. — Jo didenybė valkata! Generolas smirdalius!

— Rankas aukštyn! — subliovė ginkluotas policininkas susverdėjusiam vyriškiui.

Vienmarškinis įdėmiai pasižiūrėjo į jį. Kernui įstrigo jo žvilgsnis.

— Tau sakau, šikniau! — pakartojo pareigūnas. — Ar ilgai turėsi laukti? Ar vėl reikės pakratyti tau smegeninę?

— Aš neturiu paso, — pasakė vyriškis.

Pareigūnas staiga atsivėdėjo ir smogė kumščiu vyrui į smakrą.

— Aš neturiu paso, — mėgdžiojo policininkas. — Žinoma, tas kalės vaikas neturi paso. O kaipgi! Judinkis, renkis, greičiau!

Koridoriumi bėgo būrelis policininkų. Jie atplėšinėjo kambarių duris. Vienas jų, su antpečiais, priėjo artyn.

— Ką čia sučiupote?

— Du paukštelius, pasirengusius purptelėti per stogą.

Karininkas juos tyrinėjo. Jis buvo jaunas. Veidas siauras ir baltas. Rūpestingai prižiūrimi ūsiukai kvepėjo tualetiniu vandeniui. Kernas užuodė pažįstamą kvapą. Odekolonas „4711“. Jo tėvas turėjo kvepalų fabriką, todėl apie juos šiek tiek išmanė.

— Reikia juos abu kaip reikiant atskirai iškvosti, — pasakė karininkas. — Uždėkite jiems antrankius!

— Argi Vienos policijai leidžiama mušti sulaikytuosius? — paklausė vienmarškinis.

Karininkas sužiuro.

— Kuo jūs vardu?

— Šteineris. Jozefas Šteineris.

— Jis neturi paso ir dar grasino mums, — paaiškino policininkas su revolveriu.

— Mums leidžiama daug daugiau, nei įsivaizduojate, — trumpai atšovė karininkas.

— Marš laiptais žemyn!

Abu vyrai apsirengė. Policininkas išsitraukė antrankius.

— Na, eime, mielieji! Dabar visai kas kita. Puikiai derate vienas prie kito.

Kernas pajuto šalto plieno prisilietimą. Pirmą kartą gyvenime buvo surakintas antrankiais. Eiti dar galėjo, nors antrankiai, regis, sukaustė ne tik rankas.

Buvo ankstyvas rytmetys. Prie namo stovėjo du policijos automobiliai. Šteineris išsišiepė.

— Įspūdingos laidotuvės! Ir dar kokios prašmatnios, ar ne, vaikine?

Kernas jam nieko neatsakė. Bandė paslėpti po švarku surakintas rankas. Gatvėje smalsaudami stabtelėjo keli pieno vežėjai. Vėrėsi priešais stovinčio namo langai. Tamsiose langų kiaurymėse, tarsi duonkubilyje kylanti tešla, vienas po kito sušmėžavo veidai. Viena moteriškė krizeno.

Maždaug trisdešimt sulaikytųjų susodino į mašinas. Tai buvo greitaeigiai policijos sunkvežimiai atvirais kėbulais. Daugelis lipo tylėdami. Čia buvo ir namo savininkė, apkūni maždaug penkiasdešimties metų šviesiaplaukė. Moteris vienintelė karštai protestavo. Apleistame dviaukščiame name prieš kelis mėnesius buvo atidariusi pigų pensoną. Sklido gandai, kad

jame kelias naktis galima praleisti ir neužsiregistravus policijos įstaigoje. Moteriškės pensione gyveno tik keturi legalūs nuomininkai — prekių išnešiotojas, dezinfektorius ir dvi keksės. Kiti grįždavo vėlų vakarą, jau sutemus. Beveik visi buvo emigrantai ar pabėgėliai iš Vokietijos, Lenkijos, Rusijos ir Italijos.

— Važiuojam! — tarė karininkas pensiono savininkei. — Paaiškinsite nuovadoje. Ten turėsite ganėtinai laiko.

— Protestuoju! — šaukė moteris.

— Protestuokite sau į valias. O dabar važiuojam.

Du policininkai sugriebė moterį už parankių ir įkėlė į automobilį.

Karininkas pasisuko į Kerną ir Šteinerį.

— Štai jie. Nenuleiskite nuo jų akių.

— *Merci*, — tarė Šteineris ir įlipo.

Paskui jį išoko ir Kernas.

Automobiliai pajudėjo.

— Iki pasimatymo! — sušuko moteris pro langą.

— Tvatinkite negyvai tas emigrantų padugnes! — pavymui riaumoją vyriškio balsas. — Kam juos dar šerti.

Policijos sunkvežimiai lėkė gana greitai, nes gatvės dar buvo apytuštės. Nakties tamsa už namų sklaidėsi, dangus nutolo, vaiskėjo perregima jo žydrynė, automobiliams kratantis stovintys suimtieji lingavo kaip tamsus gluosnio krūmas, plakamas rudens lietaus. Du policininkai valgė sumuštinį, užsigerdami kava iš plokščių skardinių gertuvių.

Kelių netoli Asperno tilto užtvėrė daržovių furgonėlis. Policijos sunkvežimiai stabtelėjo, paskui pajudėjo. Tą pačią akimirką antrame sunkvežimyje sėdintis vyriškis peržergė bortą ir atsipyė. Jam šokant žemyn, palto skvernai užsikabino už mašinos sparno ir bėglis tėškėsi ant grindinio.

— Stot! Čionai! — šaukė vairuotojas. — Šaut, jei bėgs!

Automobilis staiga sustojo. Policininkai iššoko laukan. Pri-

bėgo prie pasliko vyriškio. Vairuotojas apsidairė. Pamatęs, kad vargšas nesiruošia sprukti, atbuline eiga pavarė automobilį.

Bėglys drėbėsi ant nugaros, atsitrenkdamas pakaušiu į grindinio akmenis. Dabar tysojo atlapotu paltu, atmetęs į šalis rankas ir kojas, tarsi didžiulis išsitėškęs šikšnosparnis.

— Tempkit jį į mašiną! — sušuko karininkas.

Policininkai pasilenkė. Paskui vienas atsitiesė.

— Greičiausiai lūžis. Jis negali atsikelti.

— Kurgi ne, gali. Pakelkit jį!

— Įspirkit smarkiau į užpakalį, kaipmat pažvalės, — abejingu balsu tarė policininkas, tas, kuris buvo aptalžęs Šteinerį.

Bėglys dejavo.

— Jis neatsikels, — pranešė antrasis policininkas. — Be to, jo galva kruvina.

— Po velniais! — Vairuotojas išlipo iš kabinos. — Tik pabandykit sujudėti! — pagrasino sulaikytiesiems. — Prakeiktieji! Gyvas vargas per jus!

Sunkvežimis sustojo prie pat nelaimėlio. Kernas dabar jį gerai įžiūrėjo. Jis atpažino prakaulų žydą skysta žila barzda iš Lenkijos. Kernas kelis syk nakvojo su juo viename kambaryje. Dabar prisiminė, kaip paryčiais senukas stovėdavo prie lango, persijuosęs per petį tefiliną*, ir pasilinguodamas meldavosi. Jis prekiavo verpalų ritėmis, batų raišteliais ir siūlais. Jau tris kartus buvo išsiųstas iš Austrijos.

— Stot! Greičiau! — įsakė karininkas. — Kodėl iššokote iš automobilio? Matyt, prisivirėte košės, ar ne? Apsivogėte ar dar ką iškrėtėte!

Senio lūpos sukrutėjo. Jo išplėstos akys įsmigo į karininką.

— Ką? — paklausė šis. — Ar jis ką sakė?

* Aplink ranką ir kaktą vyniojamas odinis judėjų diržas su maldos dėžutėmis, į kurias įdėtas pergamentas su Toros maldomis. (*Čia ir toliau — vert. pastabos.*)

— Jis sako šokęs iš baimės, — atsiliepė šalia klūpantis policininkas.

— Iš baimės? Ak, žinoma, iš baimės! Nes bus, matyt, prisidirbęs! Ką jis sako?

— Sako nieko neprisidirbęs.

— Visi taip šneka. Bet ką dabar darysime? Kas jam atsitiko?

— Reikia kviesti gydytoją, — pasakė Šteineris.

— Nutilkite! — susierzino karininkas. — Iš kur jį dabar trauksime? Juk negalime jo palikti tysoti gatvėje. Paskui visi šnekės, kad tai mūsų darbas. Amžinai ant policijos visus šunis karia!

— Jį reikia vežti į ligoninę, — tarė Šteineris, — ir kuo greičiau!

Karininkas sutriko. Supratęs, kad vyras sunkiai sužeistas, jau nemėgino užčiaupti Šteineriui burnos.

— Į ligoninę? Juk jo niekas nepriims. Reikia siuntimo. Pats jo negaliu išrašyti. Pirmiausia turiu surašyti raportą.

— Vežkit jį į žydų ligoninę, — patarė Šteineris. — Ten jį priims be jokio siuntimo ir raporto. Ir už dyką.

Karininkas įsistebeilijo į jį.

— Iš kur viską taip žinote?

— Vežkime jį į gelbėjimo organizacijos tarnybą, — pasiūlė vienas policininkų. — Ten visada budi sanitaras ar gydytojas. O jie vėliau nuspręs, ką su juo daryti. Šiaip ar taip, būsime jo atsi-kratę.

Pagaliau karininkas apsisprendė.

— Gerai, įkelkit jį! Važiuosime pro gelbėjimo tarnybos postą. Kuris nors turėsite su juo likti. Tikras prakeikimas!

Policininkai pakėlė vyriškį nuo žemės. Jis dejavo, buvo išbalęs. Paguldė ant sunkvežimio grindų. Jis tai užsimerkdavo, tai atsimerkdavo. Sukritusiam veide karštligiškai blizgėjo akys. Karininkas kramtė lūpas.

— Kas jam šovė į galvą! Šokti iš lekiančios mašinos, kai esi toks senas! Važiuokit, tik lėčiau!

Kraujo klanas po sužeistojo galva pamažu plėtėsi. Kaulėtais pirštais vyras grabaliojo medines kėbulo grindis. Lūpos prasirovė ir ištiso į skausmingą šypseną. Rodė, kad už mįslingos skausmo kaukės kažki kas juokiasi, tyliai ir pašaipiai.

— Ką jis sako? — paklausė karininkas.

Policininkas vėl priklausė prie senuko ir prilaikė jo galvą, kad važiuojant ši ne taip kratytųsi.

— Jis sako skubėjęs pas vaikus. Dabar jie mirsią iš bado, — atraportavo.

— Kokia nesąmonė! Na jau, nemirs. O kur jie dabar?

Policininkas vėl pasilenkė.

— Jis nenori sakyti. Bijo, kad jų neišsiųstų. Jie taip pat neturi leidimo gyventi.

— Amžinai visko prisigalvoja. Ką jis dabar sako?

— Jis atsiprašo jūsų.

— Už ką? — nustebo karininkas.

— Atsiprašo už tai, ką dabar iškrėtė.

— Atsiprašo? Ką jis čia vėl prasimano? — linguodamas galva karininkas žiūrėjo į bėdžių.

Automobilis sustojo prie gelbėjimo posto.

— Neškit jį! — sukomandavo karininkas. — Tik atsargiai. O jūs, Rode, liksit su juo ir lauksit mano skambučio.

Jie pakėlė nuo grindų sužeistąjį. Šteineris pasilenkė prie jo.

— Mes surasime tavo vaikus. Padėsime jiems, — pasakė. — Ar supratai, seni?

Žydas užsimerkė ir vėl atsimerkė. Policininkai trise įnešė jį vidun. Jo rankos bejėgiškai karojo iki žemės ir šlavė grindinį, tarsi būtų buvusios negyvos. Netrukus du policininkai grįžo ir įlipo į policijos mašiną.

— Ar jis dar ką nors sakė? — smalsavo karininkas.

— Ne. Jo veidas buvo pažaliavęs. Jei pažeistas stuburas, ilgai netrauks.

— Nieko baisaus, žydas atlaikys, — pasakė Šteinerį mušęs policininkas.

— Jis manęs atsiprašo, — murmėjo karininkas. — Nieko sau! Tikras keistuolis...

— Tokių šiais laikais reta, — pridūrė Šteineris.

Karininkas įsitempė.

— Malonėk užčiaupti srėbtuvę, bolševike! Kaipmat išmušim iš tavęs įžūlumą!

Sulaikytuosius pristatė į policijos būstinę prie Elžbietos bulvaro. Šteineriui ir Kernui nuėmė antrankius ir kartu su kitais nuvedė į didelę, apytamsę patalpą. Daugelis sulaikytųjų sėdėjo tylėdami. Jie buvo įpratę laukti. Tik storulė šviesiaplaukė pensiono savininkė be perstojo rypavo.

Apie devintą valandą vieną po kito pradėjo kviesti į kabinetą. Kai Kernas įėjo, jame buvo du policininkai: raštininkas civiliniais drabužiais ir solidaus amžiaus policijos viršininkas. Pastarasis sėdėjo mediniame krėsele ir be perstojo traukė cigaretes.

— Surašykit asmens duomenis, — pasakė prie stalo sėdinčiam vyrui.

Raštininkas buvo tikras džiūsna ir priminė silkę. Veidas nusėtas spuogų.

— Pavardė? — prabilo jis netikėtai žemu balsu.

— Liudvigas Kernas.

— Gimimo metai?

— Tūkstantis devyni šimtai keturioliktų lapkričio trisdešimta, Dresdenas.

— Taigi vokiečiai?

— Ne. Be pilietybės. Ekspatrijuotas.

Viršininkas pastatė akis.

— Dvidešimt vienerių metų? Tai ką gi iškrėtėte?

— Nieko. Mano tėvas buvo ekspatrijuotas. Tada buvau nepilnametis, ir mane ekspatrijavo.

— O už ką tėvą?

Kernas patylėjo. Emigracijoje praleisti metai išmokė apdairumo kalbant su valdininkais.

— Jis buvo apšmeižtas kaip politiškai nepatikimas, — pagaliau pratarė.

— Jūs žydai? — paklausė raštininkas.

— Mano tėvas žydai. Motina — ne.

— Aha!..

Policijos viršininkas spragtelėjo pirštais ir nukratė ant grindų cigaretės pelenus.

— Tai kodėl nelikote Vokietijoje?

— Iš mūsų atėmė pasus ir liepė išvažiuoti. Kitaip mus būtų areštavę. Kad neatsidurtume belangėje, nutarėme rinktis kitą šalį, nelikti Vokietijoje.

Viršininkas sausai nusijuokė.

— Suprantu. O kaip kirtote sieną be paso?

— Čekijos pasienyje pateikėme mums išduotą išvykimo leidimą. Turėdami šį leidimą galėjome tris dienas apsistoti Čekoslovakijoje.

— O paskui?

— Gavome leidimą gyventi tris mėnesius. Vėliau turėjome išvykti.

— Kiek laiko išbuvote Austrijoje?

— Tris mėnesius.

— Kodėl nesiregistravote policijoje?

— Mane būtų iš karto išsiuntę.

— Ne jau! — policijos viršininkas pliaukštelėjo delnu per krėslo atramą. — Kodėl taip įsitikinęs?

Kernas ne plepys, kas iš to, jei pasakytų, kad pirmą kartą kirtusi Austrijos sieną visa jų šeima iškart kreipėsi į policiją. Ir tą pačią dieną buvo išsiųsta atgal. Atvykę antrą kartą jau nepristatė į policiją.

— O argi manęs nebūtų išsiuntę? — pasidomėjo jis.

— Ne jūs čia klausinėjate, jūs privalote tik atsakinėti, — šiuurkščiau pertraukė jį raštininkas.

— Kur dabar jūsų tėvai? — paklausė viršininkas.

— Motina — Vengrijoje. Ji iš ten kilusi, todėl gavo leidimą likti. Mano tėvą sulaikė ir išsiuntė tuo metu, kai buvau išėjęs iš viešbučio. Nežinau, kur jis dabar.

— Kokia jūsų profesija?

— Buvau studentas.

— Iš kokių pajamų gyvenote?

— Turiu truputį pinigų.

— Kiek?

— Dvylika šilingų. Kitus pinigus palikau pas pažįstamus.

Tie dvylika šilingų buvo visi Kerno pinigai. Užsidirbo juos pardavinėdamas muilą, kvėpalus ir tualetinį vandenį. Jei dabar pasakytų, kad vertėsi iš prekybos, jį nubaustų už nelegalią veiklą.

Viršininkas atsistojo ir nusižiovavo.

— Ar jau visi?

— Dar vienas laukia apačioje, — pasakė raštininkas.

— Vėl ta pati giesmelė. Daug triukšmo dėl nieko.

Viršininkas priekaištingai dėbtelėjo į karininką.

— Visi tie žmonės atvyko nelegaliai. Juk komunistų sąmokslu čia nėra iš tolo nekvepia, kaip manote? Įdomu, kas įkišo liežuvį?

— Tas, kuris laiko tokią pat landynę. Tik pilną blakių, — tarė raštininkas. — Greičiausiai verslo konkurentų kerštas.

Viršininkas nusijuokė. Paskui apsižiūrėjo, kad Kernas tebėra kabinete.

— Nuveskit jį žemyn. Juk žinote: jūsų laukia dvi savaitės arešto ir išsiuntimas.

Jis vėl nusižiovavo.

— Na, jau eisiu valgyti guliašo ir gerti alaus.

Kerną šįkart nuvedė į mažesnę kamerą. Be jo, čia buvo penki sulaikytieji; tarp jų — lenkas, su kuriuo viename kambaryje praleido aną naktį. Po penkiolikos minučių atvedė Šteinerį. Šis prisėdo prie Kerno.

— Ar pirmąkart cypėje, vaikine?

Kernas linktelėjo.

— Na, ir kaip? Jautiesi it koks žmogžudys, ar ne?

Kernas šyptelėjo.

— Panašiai. Maždaug taip ir įsivaizdavau kalėjimą.

— Čia — ne kalėjimas, — patikslino jį Šteineris. — Areštinė. Kalėjimas dar laukia.

— Tai jūs ir ten tupėjote?

— Taip. Tik pirmą kartą ten pakliuvus baisu. Paskui nebe. Ypač žiemą. Ten bent laikinai palieka tave ramybėje. Žmogus be paso yra atostogų išleistas lavonas. Telieka pasidaryti galą, daugiau nieko.

— Ir kas iš to paso? Juk svetimoje šalyje vis tiek negauni leidimo dirbti?

— Žinoma. Turi tik vieną vienintelę teisę: ramiai stipti iš bado, bet tavęs bent nepersekioja kaip bėglio. O tai jau daug.

Kernas susimąstė.

Šteineris paplojo jam per petį.

— Nenukabink nosies, vaikine! Užtat tau nusišypsojo laimė gyventi dvidešimtame amžiuje — kultūros, pažangos ir humanizmo epochoje.

— Ar čia nieko neduoda valgyti? — paklausė nedidukas plikagalvis žmogelis, įsitaisęs kertėje ant gultų. — Bent kavos atneštų.

— Paskambinkit padavėjui, — atsiliepė Šteineris, — ir jis atneš jums valgiaraštį. Čia galite rinktis keturis patiekalus. Savaime suprantama, ir ikrų *à discrétion*.

— Valgyti čia labai bliogas, — tarė lenkas.

— Ak, štai ir mūsų Jėzus Kristus! — Šteineris smalsiai sužiuro į jį. — Tai tu čia nebe pirmą kartą?

— Liabai bliogas, — pakartojo lenkas. — Ir labai mažas...

— O Dieve! — atsiduso plikis iš kertės. — O aš lagamine palikau keptą vištą... Kada mus išleis?

— Po dviejų savičių, — paaiškino Šteineris. — Tokią bausmę skiria emigrantams, neturintiems dokumentų. Ar ne taip, Jėzau Kristau? Juk žinai!

— Dvi savaitės, — patvirtino lenkas. — Gal net ilgiau. Valgyti labai mažas. Liabai bliogas. Skystas viralas.

— Po velnių! Per dvi savaites višta sušvinks, — aimanavo plikis. — Pirmas mano viščiukas per dvejus metus. Taupiau, dėju grašį prie grašio. Šiandien popiet ketinau jį suvalgyti.

— Pataupykite savo skausmą iki vakaro, — patarė Šteineris. — O paskui įsivaizduosite, kad jį suvalgėte, ir jums palengvės.

— Ką? Kokias čia nesąmones tauški? — sukrestas vyriškis piktai dėbelėjo. — Sakai, palengvės, kvaily? Net jei jo nevalgysiu? Būčiau vieną šlaunelę pasilikęs kitos dienos pusryčiams.

— Tada palūkėkite iki rytojaus vidudienio.

— Dėl manęs nėra bliogai, — įsiterpė lenkas. — Aš nevalgau viščiuko.

— Tau ir neturėtų būti bliogai! Juk ne tu jį palikai lagamine! — niršo vyriškis kertėje.

— Jei ir būčiau palikęs, nėra bliogai! Jo nevalgau! Nekenčiu viščiuko. Privalgęs vemiui! — Lenkas pirštais kedeno barzdą, regis, savimi labai patenkintas. — Dėl manęs nėra bliogai be viščiuko!

— Dieve mano, niekam neįdomu tavęs klausytis! — piktai sušuko plikis.

— Net jei viščiukas čia — aš vis tiek nevalgyti! — išdidžiai pareiškė lenkas.

— Dievuliau! Pirmą kartą girdžiu tokias nesąmones! — keptos vištos savininkas susikrimitęs užsidengė rankomis akis.

— Keptas viščiukas jam, regis, nė motais, — tarė Šteineris. — Mūsų Jėzus Kristus atsparus. Tikras keptų vištų Diogenas. O kaip virta višta?

— Taip pat ne... — atrėžė lenkas.

— O višta su aštriais prieskoniais?

— Apskritai jokių vištų! — nusišypsojo lenkas.

— Aš tuojau išprotėsiu! — sustūgo netekęs kantrybės viščiuko savininkas.

Šteineris pasisuko į lenką, jo veidas spinduliavo.

— O kaip kiaušiniai, Jėzau Kristau? Vištų kiaušiniai?

— Kiaušiniai? O taip! Kiaušiniai mielai! — ilgesinga šypsena nušvito jo veide ir pranyko iškedentoje barzdoje. — Liaubai mielai.

— Ačiū Dievui! Pagaliau iškapstėme vieną nuodėmę!

— Kiaušinėliai labai mielai, — prisipažino lenkas. — Keturi, šeši, dvylika kiaušinių. Šeši virti, kiti kepti. Su bulvytėmis. Keptos bulvytės su lašinukais.

— Negaliu jo daugiau klausytis! Prikalkit jį prie kryžiaus, tą nepasotinamą Kristų! — putojo višta lagamine.

— Mano ponai, — sududeno malonus bosas rusišku akcentu. — Argi verta jaudintis dėl nesamų dalykų? Man pavyko įsinešti butelį degtinės. Galiu jus pavaišinti? Ji sušildo ir nuramina.

Rusas atkimšo butelį, gurkštelėjo ir padavė Šteineriui. Tasai perdavė Kernui. Kernas papurtė galvą.

— Gerk, vaikine, — tarė Šteineris. — Taip reikia. Mokykis.

— „Vodka“ labai gerai! — patvirtino lenkas.

Kernas pasitenkino vienu gurkšniu ir padavė butelį lenkui. Tasai nieko nelaukdamas užsivertė butelį ir ėmė kliukinti.

— Jis viską išlaks, tasai kiaušinių fetišistas! — suniurnėjo vištos savininkas ir išplėšė butelį iš rankų. — Visai mažai teliuko, — apgailestavo grąžindamas butelį rusui.

Šis numojo ranka.

— Nieko tokio. Vėliausiai šįvakar iš čia ištrūksiu.

— Jūs tuo įsitikinęs? — paklausė Šteineris.

Rusas pagarbiai tūptelėjo.

— Beveik tikras, prisipažinsiu, kaip rusas turiu Nanseno pasą*.

— Nanseno pasą! — pagarbiai pakartojo vištos savininkas. — Vadinasi, esate aristokratas be tėvynės.

— Man gaila, kad jūsų šalis tokios teisės dar neįgijo, — mandagiai pasakė rusas.

— Pirmenybė jums, — atsiliepė Šteineris. — Jūs buvote pirmieji. Jus užjautė visas pasaulis. O mes — visai kas kita. Nors mūsų gailima, esame niekam nereikalingi ir nepageidaujami.

Rusas gūžtelėjo pečiais. Paskui padavė butelį sėdinčiam vyriui, kuris visą tą laiką tylėjo.

* Garsaus norvegų keliautojo Fritjofa Nanseno iniciatyva Tautų Sąjungos po Pirmo pasaulinio karo ekspatriantams ir pabėgėliams išduodamas laikinas asmens liudijimas.

— Prašom, pone, gurkštelėkite.

— Dėkoju, — atsisakė vyras. — Mano statusas ne toks kaip jūsų.

Visi sužiuro.

— Turiu galiojantį pasą, tėvynę, leidimą gyventi ir dirbti.

Visi tylėjo.

— Atleiskite, jei paklausiu, — nedrąsiai pradėjo rusas, — tai kodėl jūs čia?

— Tokia mano profesija, — išdidžiai atrėžė vyras. — Aš nesu koks nors vėjo mėtomas ir vėtomas pabėgėlis be dokumentų. Esu padorus kišenvagis ir sukčiaujantis lošėjas, visateisis šalies pilietis.

Pietums atnešė skystos pupelių sriubos, kone visai be tirščių. Vakarienei — irgi ne kažin ką — tik kavos su duonos riekele. Septintą valandą atsivėrė durys. Pakvietė rusą, kuris to ir telaukė. Jis atsisveikino su kameroje liekančiais kaip su senais pažįstamais.

— Po dviejų savaitių užsuksiu į kavinę „Sperler“, — pasakė Šteineriui. — Tikriausiai iki tol jus turėtų paleisti. Pasistengsiu ką nors sužinoti. Iki pasimatymo!

Aštuntą valandą visateisis pilietis ir sukčiautojas lošėjas pribrendo kontaktui. Išsitraukęs cigarečių pakelį, paleido ratu. Vyras užsirūkė. Vakaro prieblandoje žybčiojo cigarečių ugnelės, kameroje padvelkė namų jaukumu. Kišenvagis pasakojo, neva ieškoma įkalčių, ar ko nors neprisidirbęs per pastarąjį pusmetį. Tačiau jis netikintis, kad jie ką nors iškapstytų. Paskui pasiūlė sulošti ir, pasirausęs švarko kišenėse, išsitraukė kortų malką.

Sutemo, bet elektros neįjungė. Sukčiautojas buvo numatęs ir tokį atvejį. Pasirausęs išsitraukė iš kišenės žvakę su degtukais.

Žvakę prilipino prie mūro atbrailos. Blausi liepsna degė plastėdama.

Lenkas, vištininkas ir Šteineris pasislinko arčiau.

— Na, tai lošiame be pinigų? — pasitiksline vištininkas.

— Žinoma, — nusišypsojo sukčiautojas.

— Tu nekortuojį? — paklausė Kerno Šteineris.

— Nemoku.

— Turi išmukti, vaikine. Kitaip neturėsi ko veikti vakarais.

— Rytoj. Tik ne šiandien.

Šteineris atsisuko. Blausioje žvakės šviesoje jo veidas buvo išvagotas gilių raukšlių.

— Gal prastai jautiesi?

Kernas papurtė galvą.

— Nieko tokio. Tik truputį pavargęs. Prigulsiu.

Lošėjas ėmė maišyti kortas. Tai darė elegantiškais judesiais, grakščiai pliaukšėdamas.

— Kas dalija? — paklausė vištininkas.

Visateisis pilietis atkišo kortas. Lenkas išsitraukė devyną, vištininkas — damą, Šteineris ir lošėjas — po tūzą.

Sukčiautojas pakėlė akis.

— Kirskit.

Vėl išsitraukė tūzą. Nusišypsojo ir perdavė kortas Šteineriui. Tasai atsainiai ištraukė apatinę kortą — kryžių tūzas.

— Tai bent sutapimas! — nusijuokė vištininkas.

Sukčiautojui nebe juokas rūpėjo.

— Iš kur žinote šį triuką? — priblokštas paklausė Šteinerį. — Bene priklausote mūsų brolijai?

— Ne, esu diletantas, bet vis tiek smagu girdėti profesionalo pripažinimą.

— Ir ne vien profesionalo, — lošėjas pasižiūrėjo į jį. — Šio triuko autorius — aš pats.

— Štai kaip! — Šteineris sumaižė cigaretę. — Išmokau šį triuką Budapešte. Sėdėdamas kalėjime ir laukdamas išsiuntimo. Toks Kačeris išmokė.

— Kačeris? Dabar suprantu! — kišenvagis lengviau atsikvėpė. — Ak, štai kas! Kačeris yra mano mokinys. Jums puikiai pavyko.

— Taigi, — pasakė Šteineris. — Ko tik neišmoksti, klajodamas iš vienos vietos į kitą.

Sukčiautojas padavė jam kortas ir susirūpinęs žvilgtelėjo į žvakės liepsną.

— Silpnoka šviesa. Bet juk lošiame savo malonumui, ar ne taip, mano ponai? Sąžiningai...

Kernas išsitiesė ant gulto ir užsimerkė. Jį užplūdo nepaaiškinamas liūdesys. Po rytinės apklausos niekaip neišėjo iš galvos tėvai — dabar juos vėl prisiminė. Šit mato tėvą, grįžtantį iš policijos. Konkurentas įskundė gestapui, neva tėvas režiantis anti-valstybines kalbas. Jis laukė tinkamos progos, kad iš subankrutavusio tėvo galėtų už dyką įsigyti nedidelę laboratoriją, kurioje šis gamindavo gydomąjį muilą, kvepalus ir tualetinį vandenį. Šis planas jam išdegė, kaip ir daugelis kitų. Po šešių savaičių Kerno tėvas grįžo iš areštinės visiškai sugniuždytas. Jis nieko nepasakojo, tačiau pardavė įmonę konkurentui už juokingą sumą. Netrukus tėvą išsiuntė iš Vokietijos ir tada prasidėjo nesibaigiančios šeimos klajonės. Iš Dresdeno į Prahą; iš Prahos į Brno; iš ten naktį — per sieną į Austriją; kitą dieną policija vėl grąžino į Čekiją; po poros dienų jie slapčiomis kirto sieną — vėl į Vieną; iš Vienos — tą naktį eidama per mišką motina susilaužė ranką, todėl tėvas ją įtvirtino dviem medžio šakomis ir motina keliavo toliau — į Vengriją; porą savaičių jie buvo apsistoję pas motinos gimines. Paskui vėl policija; atsiveikinimas su motina, kuri galėjo ten likti, nes buvo vengrė. Vėl siena; vėl Viena. Vargana prekyba

muilu, tualetiniu vandeniu, petnešomis ir batų raišteliais. Amžina baimė būti įskųstam ar sučiuptam. Vieną vakarą tėvas nebegrižo. Ilgi vienatvės mėnesiai, klajonės iš vienos slėptuvės į kitą...

Versdamasis ant kito šono Kernas kažką užkliudė. Atsimerkė. Kitoje pusėje ant gultų lyg juodas kalnas tamsoje dūlavo maždaug penkiasdešimties metų vyras. Dar vienas kameros gyventojas; visą dieną jis išgulėjo nė nekrustelėdamas.

— Atleiskite, — tarė Kernas, — nepastebėjau jūsų.

Vyras nieko neatsakė, nors Kernas matė, kad jo akys atmerktos. Jam tokia būseną — ne naujiena; visko buvo prisiziūrėjęs. Geriausiai tokį žmogų palikti ramybėje.

— Prakeikimas! — staiga iš kertės šūktelėjo kortomis lošiantis vištininkas. — Koks aš avigalvis! Nepataisomas avigalvis!

— Kodėl? — ramiai paklausė Šteineris. — Juk čirvų dama kaip tik gerai!

— Aš ne apie tai! Juk rusas galėjo man perduoti viščiuką! O Dieve, koks aš avigalvis! Galviją neraliuotas, ne kitaip!

Jis ėmė dairytis, tarsi žemė būtų išslydusi jam iš po kojų.

Staiga Kernas pratrūko kvatotis. Nors ne juokai jam dabar rūpėjo. Tačiau negalėjo susilaikyti. Raitėsi net už pilvo susiėmęs ir nežinojo kodėl. Kažkas jį vertė juoktis, ir staiga viskas atitolo — liūdesys, praeitis, niūrios mintys.

— Kas tau, vaikine? — Šteineris pakėlė akis.

— Nežinau. Juokiuosi, ir tiek.

— Juoktis visada gerai.

Šteineris kirto koziriu — pikų karaliumi, ir tai buvo mirtinas kirtis žado netekusiam lenkui.

Kernas sugraibė cigaretę. Gyvenimas staiga pašviesėjo, nebeatrodė toks sudėtingas. Jis nusprendė rytoj pat pradėti mokytis kortuoti. Apėmė keista nuojauta, kad šis pasiryžimas gali pakeisti visą jo gyvenimą.